

Aukkoja tieteessä

Taas on koettu järjestyttävä hetki tieteen historiasa. Varsinainen jytky.

En nyt tarkoita eduskuntavaaleja, joista muutammat tieteelliset toimijat pyrkivät tekemään tiedevaalit. Tarkoitan ensimmäistä kuvaa mustasta aukosta.

Kuva mustasta aukosta kertoo monille, että tiede todella kehittyy eteenpäin. Ajatus edistymisestä yhdistetäänkin monesti tieteen perusolemuksen, vaikka tieteen mahdollisuutta edistyä on myös epäilty.

Usko tieteen mahdollisuuksiin ratkaista yhteis- ja ihmiskunnan, peräti koko luomakunnan, ongelmia on perinteisesti ollut luja politiikassakin. Tieteestä ei ilmastoahdistuksesta huolimatta tullut nytkään keskeistä vaaliteemaa. Useimpien puolueiden vaaliohjelmissa tieteellä toki on oma paikkansa, ja näillä ohjelmilla on merkitystä vaalien jälkeenkin, kun puolueet pyrkivät toteuttamaan tavoitteitaan.

Puolueet voidaan jakaa kahteen kastiin sen perusteella, millaisen painoarvon tiede vaaliohjelmissa saa. Joissakin ohjelmissa tieteellä on selvästi määritelty arvonsa ja paikkansa; joissakin ohjelmissa tiede on sivuroolissa tai ei ollenkaan näkyvässä. Perussuomalaisten vaaliohjelmissa ei puhuta tieteestä mitään. Kokoomuksen ohjelmassa tiede on esillä vain välähdyksenomaisesti.

Perussuomalaisten mukaan maamme ”hyvä tulevaisuus edellyttää osaamista”, ja ohjelmassa esitetään huoli siitä, että ulkomaille muuttavien koulutettujen suomalaisten tilalle saadaan ”kouluttamattomia maahanmuuttajia”. Kokoomus puhuu muutamalla rivillä korkeakouluista ja niiden mahdollisuudesta kerätä yksityistä rahoitusta. Kokoomuksen mukaan tulisi tunnistaa ”nopeasti

muuttuvan työelämän tarpeet” ja siirtää ”koulutuksen painopistettä tutkintokeskeisyydestä osamiskeskeisyyteen”.

Rahoitus ja hyötynäkökulma ovat vahvasti esillä myös niiden puolueiden ohjelmissa, jotka käsittelevät tiedettä laajemmin. SDP:n ohjelmassa on luku ”Nyt on tieteen ja tutkimuksen aika”. Tieteellä nähdään vahva välinearvo: se ”tuottaa innovaatioita”, työtä ja kasvua. Kerran tieteestä puhutaan rinnan sivistyksen kanssa.

Vihreiden ohjelmassa on luku ”Korkeakouluihin ja tutkimukseen rahaa, työrauhaa ja vapautta”. Ohjelman mukaan nyt on heikennetty ”korkeakoulujen autonomiaa ja edellytyksiä keskittyä pitkäjänteiseen tieteelliseen työhön, erityisesti uutta luovaan perustutkimukseen”. Raha näyttäytyy keskeisenä elementtinä, mutta samalla vaaditaan sivistystä suomalaisen korkeakoulu- ja tiedepolitiikan ytimeen ”markkinaehtoisuuden sijaan”.

Keskustalla on paperissaan kappale ”Rajaton oppiminen”, jossa lähdetään liikkeelle työelämän murroksesta ja ihmisten kouluttamisen tarpeista sekä ehdotetaan ”kansallista korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelmaa”. Keskustan mukaan myös ”tulevaisuudessa pitää huolehtia tieteen teon riippumattomuudesta ja taata korkeakouluille resurssit perustutkimuksen tekemiseen”.

Perussuomalaisten ohjelmassa ei mainita tiedettä, mutta mustan aukon perussuomalaisetkin ovat löytäneet. ”Rahan kippaaminen maahanmuuton mustaan aukkoon pitää lopettaa.”

VESA HEIKKINEN

Kirjoittaja on suomen kielen dosentti ja tietokirjailija.

Twitter: @tosentti